

سخنی چند پیرامون آئین پزشکی

* از: دکتر محمود نجم‌آبادی

مجله علمی نظام پزشکی

شماره ۳، صفحه ۱۶۶، ۱۳۴۹

در ریگودا مطالبی در باب آثارنیک جود و سخاکو کومک به مردمان است و درباره حرفة پزشکی و شرافت آن سخنانی دارد که میرساند این حرفة نزد آنان مقدس بوده است. بعد از این در دوران ادب آریائی و رونق طب و فلسفه مقام طبیب ارج بیشتری یافت و قوانینی برای پزشکان وضع شده که آنان میباشد از آنها پیروی کنند. قدمت کتابهای دینی هندوان که قبل از ظهور زرتشت میباشد، میرساند که قوانین و آئین و سنن پزشکی از ازمنه کهن شروع شده و این خدمت خدایی بر روی موادین ملکوتی استوار گردیده است. چنانکه بعد از کتاب طبیب و جراح معروف هندی سوسروته (Susruta) شرائط طبایت و وظائف آمده است. در این کتاب سوسروته صفت خوش وی و لطف و رازداری و صبر و تحمل و برداشی و پاکدامنی و حجب برای طبیب قابل میگردد. سوسروته در کتاب خود گوید که طبیب باید بعلوم آسمانی آشناشی داشته، از کینه توزی و نخوت و نفع جوئی پیرهیزد، درست و صحیح- العمل باشد و در آمیزش با مردم و بیماران با منتهای رأفت و مهر بانی صحبت نماید. ایضاً گوید طبیب باید با ستادن خود با منتهای احترام رفقار نماید و تنگستان و رنجوران را بدون پاداش واجر درمان کند و پیوسته در فکر بیمار خواه باشد و هیچگاه نفع شخصی را مدنظر نداشته باشد، از همه مهتر آنکه بیش از توانایی بیمار و احتیاج شخصی حق المعالجه نگیرد و آنکه زن را بدون اجازه شوهرش معاینه نکند و تا بیمار درخواست عیادت و معاینه ننماید به بالینش حاضر شود.

شرح ایضاً درباره طبیب معتقد بوده که باید پاک، بالباس سپید و ناخنها کوتاه باشد، او گوید: طبیب باید از خانواده اصیل باشد (۲)

در دو شماره قبل تر جمهه پندنامه اهوازی را بنظر خوانند گان مجله رساندم، اکنون اضافه مینمایم که: آئین و سنت پزشکی که به نامهای مختلف خوانده میشود مانند اخلاق پزشکی، آداب پزشکی، وظایف الطیب، آداب معاشرت پزشکی، اخلاق و آداب پزشکی، وظایف طبیب، ناموس الطب و امثال آنها که در زبان فرانسوی Medical Ethics میباشد، از ازمنه قدیم جزو اخلاق آدمی بوده و نتیجه در طبیب وجود داشته است.

حال بینیم آئین و سنت پزشکی مطلبی تازه است یا چنانکه آمد از کهن ترین دوران با آدمی و نتیجه با طبیب همراه بوده است؟ باید گفت از روزی که بشر پا بر عرصه وجود گذارده با آئین و سنت انسانی که سنت پزشکی هم جزو آن است همراه بوده است، منتھی آنروز که بشر در بر ابر بیماری فرار گرفت و در ضد چاره جوئی برآمد این آئین بمنصه ظهور رسید.

آنچه از صفات تاریخ مستفاد میگردد میرساند که این آئین در کتاب «ریگ ودا» (Rig - Veda) که یکی از کتابهای چهار گانه هندوان و کهن ترین آنها میباشد آمده است. قسمت اعظم سرودهای ریگودا مربوط است به قدیمترین دوره سکونت آریائیان و تبدیل زندگی چادرنشینی به آبادی گزینی ایشان در قسمتی از شمال غربی شبه قاره هندوستان که اکنون بنام «پنجاب» نامیده میشود. مجموعه ریگ ودا قدیمتر از گاتهای زرتشت میباشد (۱).

در این کتاب که بنظر میرسد قبل از بقاط طبیب بزرگ یونانی است، مطالبی ارزنده وجود دارد که بازندگی آن دوران آریائیان بستگی تام داشته است.

* انجمن تاریخ طب و علوم ایران

(۱) رجوع شود به کتاب مزدیستا و ادب پارسی تألیف دکتر محمد معین انتشارات دانشگاه - جلد اول - ۱۳۲۸ شمسی.

(۲) تاریخ طب در ایران - جلد اول - تألیف نگارنده مقاله.

مطلوب کمی بدرازا کشید ، متصود و منظور اصول آئین و سنت پزشکی بود که از روز پیدایش آدمی با او همراه بوده و بعدها بر اثر وقایع و اتفاقات واحیانًا انحرافات بصورت مقررات و قوانین در آمده است . در مقررات و قوانین پزشکی واجر و مكافات پزشکان و صاحبان حرف پزشکی در میان اقوام و ملل مختلف اختلافات فراوان دیده میشود ، در بعضی اقوام و ظائفی چند برای طبیب معین گردیده و در پاره‌ای دیگر از این وظائف خبری نیست یعنی به جنبه و اصول اخلاقی حرف پزشکی اشاره نگر دیده بلکه تکالیف مردم و پزشک را مقابلاً معلوم و معین ساخته است که امیدوارم در شماره‌های آتی دنباله این بحث را ادامه دهیم .

بهر حال مطالب بالامختصری از آئین و سنت پزشکی بود که در هند قدیم مرسوم بوده است . اینک متذکر میگردم که کتاب ریگ و دا قبل از ظهور زرتشت و تدوین کتاب اوستا میباشد و چنانکه آمد این کتاب قبل از ظهور بقراط طبیب یونانی ساخته و پرداخته شده است . منتهی سوگند نامه بقراطی بمناسبت آنکه منظم تر و کاملتر از آئین و سنتی که ذکر شد میباشد و از طرفی با شاهکارهای دیگر بقراط توأم بوده و اینها در قسمت متمدن دنیای آنروزی خیلی سریع انتشار یافته بدین لحاظ در عالم شهرتی کم نظری یافته ، مضافاً بدانکه بر اثر همین شهرت به بیشتر زبانها برگردانده شده است .